

20. Yüzyıl Felsefesi - 3

1. Sartre için insan, varlığı gerçekleşmemiş bir potansiyeldir. Oysa masa bütünüyle gerçekleşmiş bir şeydir; geleceği yoktur veya her ne ise o olma olgusuyla belirlenmiştir. İnsan ise belirlenmemiş olup, kendisindeki boşluğu istediği şekilde doldurmak bakımından tamamen özgürdür; nasıl olmak istiyorsa öyle olacaktır.

Buna göre Sartre'ın görüşleri ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) İnsan özgür bir varlıktır.
- B) İnsan bir olanaklar varlığıdır.
- C) İnsan önce var olur, sonra özünü yaratır.
- D) İnsanın doğası değişmez bir yapıya sahiptir.
- E) İnsan kendi yolunu kendi seçen bir varlıktır.

2. "Sihirli kuş, kırk ayaklı köpeği görünce koşarak uzaklaştı." şeklinde bir önerme mantıkçı pozitivistlere göre bilime konu olamaz.

Bu durum mantıkçı pozitivizmin aşağıdaki tezlerinden hangisiyle ilgilidir?

- A) Bilginin kaynağı duyu verileridir.
- B) Bilim evrensel bilgiler ortaya koyar.
- C) Bilim anlamlı önermelerden oluşur.
- D) Felsefe mitolojik hikâyeleri konu edinmelidir.
- E) Bilimsel bilgi deney ve gözleme dayanır.

3. Popper'a göre bir bilgi, sınanmalardan sonra belli durumları dile getirdiği zaman bilimseldir. Örneğin "Su 100 derecede kaynar." değil de "Şu koşullarda, şu kadar tekrarlanan deneylere göre su 100 derecede kaynar." ifadesi doğrudur yani bilimsel bir önermedir.

Bu görüşten hareketle bilimsel önermelerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Toplumdan topluma farklılık gösterirler.
- B) Doğrulanmış kesin formüllerden oluşurlar.
- C) Öznel nitelik taşıdıklarından güvenilir değildirler.
- D) Bilim insanlarının etkinliklerinden bağımsızdırlar.
- E) Olgular tarafından desteklendikleri sürece doğrudurlar.

4. Mantıkçı pozitivismeye göre bir önermenin bilime konu olabilmesi için olgusal olarak doğrulanabilir olması gerekmektedir.

Buna göre aşağıdaki önermelerden hangisi bilime konu olamaz?

- A) Ruh ölümsüzdür.
- B) Isınan cisimler genişler.
- C) Tüm canlılar solunum yapar.
- D) Maddeler atomlardan oluşur.
- E) Su, hidrojen ve oksijenden oluşur.

5. Popper'a göre bir teoriyi doğrulamak üzere yaptığımız gözlemlerin sayısı ne kadar çok olursa olsun, bu tekrarlar teorinin gelecekteki tüm gözlemler için geçerli olacağı anlamına gelmez. Ama tek bir yanlışlayıcı örnek, bir teorinin tutarsız ya da yetersiz olduğunu göstermeye yeter.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bilimselliğin ölçütü yanlışlanabilirliktir.
- B) Yanlışlayıcı örneklerin bilimsel bir değeri yoktur.
- C) Bilimsel önermeler doğrulandığı sürece geçerlidir.
- D) Bir hipotezi sınamanın tek yolu onun doğruluğunu denetlemektir.
- E) Gözlemlerden elde edilen bulguların çokluğu o hipotezin güvenilirliğini artırır.

6. Sartre'a göre "insan ne ise o değildir, aksine ne değilse olur." İnsanın varoluş sürecine başlamadan önce, belirlenmiş ve değişmez bir doğaya sahip olduğunu iddia etmek, onun özgür iradesine kota koymaktır. Varoluş sürecindeki insan; kendi seçtiği olanaklar varlığı iken "kendisi için varlık" konumundadır. Fakat bir kağıt parçası ise, onu tasarlayan iradenin dışında bir varlık alanı gösteremediğinden, "kendinde varlık" olarak nitelenmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Sartre'ın varlık konusundaki görüşlerine uygun bir ifadedir?

- A) Belirlenmiş ve değişmez bir doğa olduğu için, öz varoluştan önce gelir.
- B) İnsan, dünyaya gelmeden önce belirlenmiş ve değişmez bir kadere sahiptir.
- C) İnsan kendisini belirleyen irade dışında bir kader belirleyemez.
- D) Kendinde varlık, varoluş sürecinde kendine has bir irade geliştirir.
- E) İnsan bir imkân ve olanaklar varlığı olarak, özgürlüğe mahkûmdur.

20. Yüzyıl Felsefesi - 3

7. I. İnsanın varoluşunu ancak özgürce davranarak gerçekleştirilebileceğini savunur.
II. Özgürlük sınırsız olmayıp, sorumluluk ile belirlenmiştir. Özgürlük kişiye göre değiştiğinden evrensel ahlak yarasası yoktur.

Verilen ilkeleri ahlak felsefesinin temeline koyan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Entüisyonizm
B) Utilitarizm
C) Egzistansiyalizm
D) Hedonizm
E) Egoizm

8. Kuhn'a göre bilim süreklilik göstermez, bilimsel süreç zaman zaman gerçekleşen devrimlerle kesintiye uğrar. Bu devrimleri bilim, temel kabullere ters düştüğü için, başlangıçta kabul etmek istemez ve bastırmaya çalışır. Ancak devrimler öyle bir hâl alır ki, bilim bu devrimleri ve radikal değişimleri kabul etmek zorunda kalır.

Bu durum aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilir?

- A) Diyalektik
B) Paradigma
C) Determinizm
D) Endüksiyon
E) Yanlışlanabilirlik

9. Popper'ın doğrulanabilirliğe eleştirel yaklaşımı, onu bilim felsefesi çevresinde önemli bir düşünür haline getirmiştir. Eleştirel akılcılık olarak da adlandırılan bu anlayışa göre, bir kuramın bilimselliği onun "doğrulanabilme" özelliğinde değil, geçersiz kılınabilme imkânında ve çürütülebilme niteliğinde aranmalıdır.

Buna göre Popper'ın bilimsel anlayışı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) "Anlamlılığı" ve "doğrulanabilirliği" bilimselliğin ölçütü sayar.
B) Bilimin tümevarımsal yöntemi kullanması gerektiğini savunmuştur.
C) Bilim adamları gözlemler yapar ve sonra gözlemlediklerini açıklama girişiminde bulunurlar.
D) Yanlışlanabilirlik ilkesi ile bilimsel olan ile olmayan bir-birinden ayrılabilir.
E) Duyu verilerinin bilginin tek kaynağı olduğunu; metafizik yargıların anlamsızlığını ileri sürer.

10. Nietzsche'ye göre özgür insan, içinde yaşadığı toplumun ahlak normlarının, değer yargılarının dışına çıkabilen insandır. O, yaşadığı sürüden kopmuş, kendi yolunu arayan, insanla ilgili her şeyi kendi gözleri ile görmek isteyen insandır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi özgür insanın niteliklerinden biri olamaz?

- A) Ahlaki normlara eleştirel yaklaşmak
B) Geleneksel değerlerle hesaplaşmak
C) Yeni değerlerin peşinde olmak
D) Aklını bağımsızca kullanabilmek
E) Yaşadığı çevreye boyun eğmek

11. Kuhn'a göre bilim tarihine baktığımızda bazen bilimsel çalışmaların durma noktasına geldiğini, hatta bilimin mevcut durumdan daha geriye gittiğini görmekteyiz.

Buna göre Kuhn'un aşağıdaki görüşlerden hangisine karşı çıktığı söylenebilir?

- A) Bilimde toplumsal fayda ön plandadır.
B) Bilim durmaksızın sürekli ilerler.
C) Bilim toplumdaki bağımsızdır.
D) Bilim devrimlerle ilerler.
E) Bilim neseldir.

12. Takiyettin Mengüşoğlu, insanın ne olduğu sorunuyla yakından ilgilenmiş ve insanı ontolojik temelde antropolojik bir varlık olarak tanımlamıştır. İnsanı açıklamada onun tek özelliğinden yola çıkmanın hatalı olacağını belirtmiş, insanın tüm yapısı ve eylemleriyle ele alınması gerektiği üzerinde durmuştur. Tüm alanlarda üretken olan insana bütünlükçü yaklaşılması doğru bir tavrıdır. Ona göre insanın günlük hayatında gerçekleştirdiği her şey ahlak konusu içinde ele alınır, bunlar bir bütün hâlinde incelenirse ahlakın ne olduğu anlaşılır ve dolayısıyla insan da anlaşılabilir olur.

Parçadan hareketle Takiyettin Mengüşoğlu'nun aşağıdaki felsefe alanlarından hangisi üzerinde durduğu söylenebilir?

- A) Siyaset felsefesi
B) Değerler felsefesi
C) Bilim felsefesi
D) Bilgi felsefesi
E) Sanat felsefesi

